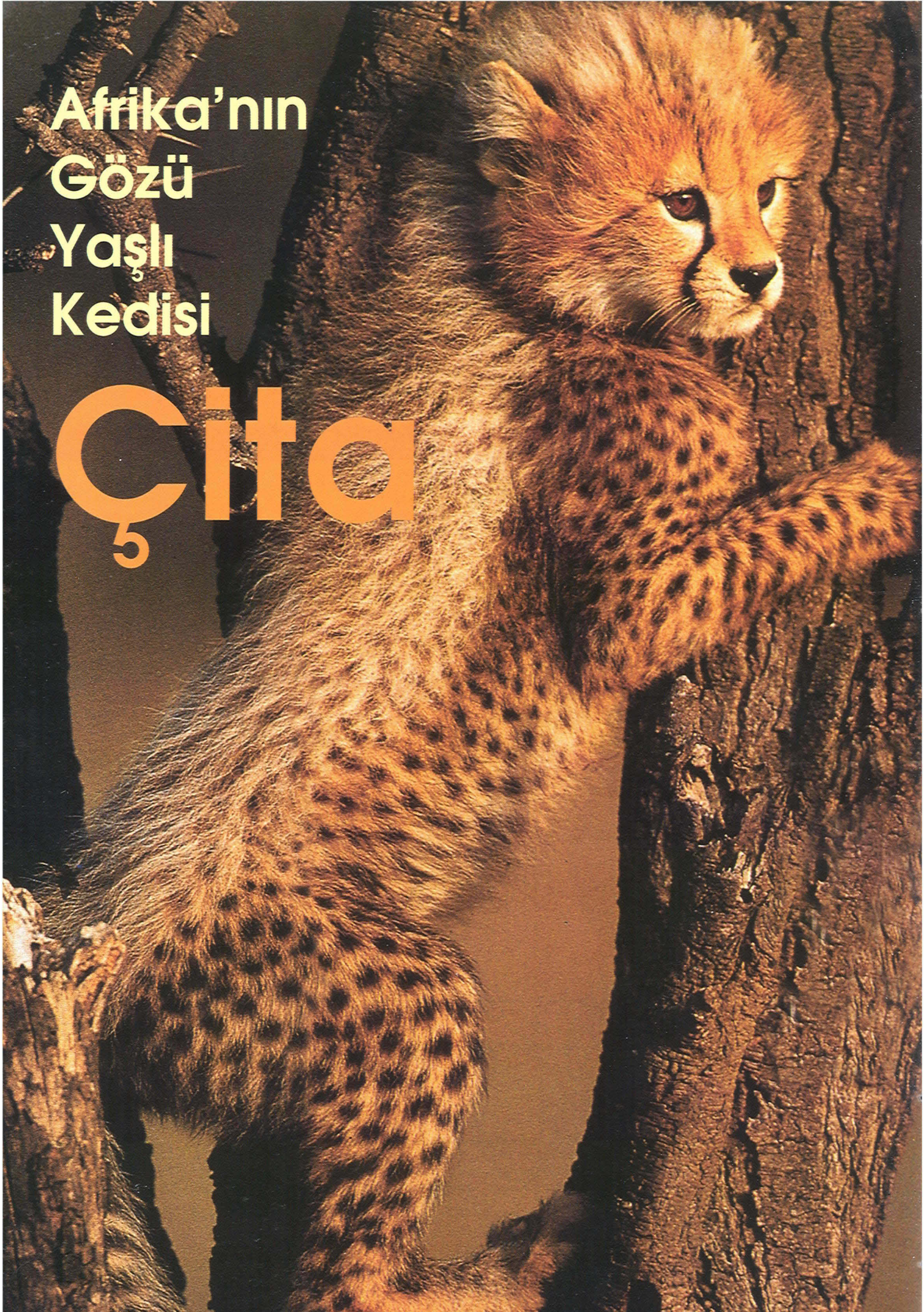

Afrika'nın
Gözü
Yaşı
Kedisi

Çita

Çita, aslanların da içinde bulunduğu büyük kedigiller ailesinin bir bireyidir. Onu, bu ailenin öteki bireylerinden ayıran en önemli özelliği hızıdır. Dünyada çitadan daha hızlı koşan başka bir hayvan yoktur. Bir çitaya baktığımızda ağılıyormuş gibi izlenim ediniriz. Bunun nedeni belki duygulu bakışları, belki de

gözlerinden aşağıya uzanan siyah izlerdir. Bu siyah izlere, gözyaşı izleri deniyor. Acaba çitanın gözyaşı izleri nasıl oluştu? Sorunun yanıtını insanlar çok eski zamanlardan beri merak etmişler. Konuya ilişkin çeşitli söylenceler yaratmışlar. Bu söylencelerden biri Afrika'da yerliler arasında çok yaygın olarak anlatılıyor...

Uzun, çok uzun zaman önce, Dünya'da yaşamın yeni olduğu zamanlarda öteki bütün hayvanlar gibi çita da temiz havayı içine çekti. Yaşamının çok güzel olduğunu düşündü.

O zamanlar, bütün hayvanlar kendilerini ve yeteneklerini tanımaya çalışıyorlardı. Çita koşmaya başladı ve çok çok hızlı koşabildiğini anladı. Koştı, koştı... Bir süre sonra etrafta kimsenin kalmadığını fark etti. Kendi türünden arkadaşlar bulmaya karar verdi. Aramaya başladı.

Çok iyi görme yeteneği olan çita, bir gün, uzakta kendi gibi büyük kediler gördü ve o yöne doğru hızla koşmaya başladı. Onlara yaklaştığında büyük kedilerden biri kalktı ve kükredti. Bu kükreme sesinden korkan çita

pençesini toprağa sapladı ve birdenbire durdu. Bu büyük kedi, bir erkek aslandı. Çitadan daha büyüktü. Aslan: 'Kimsin? Ne istiyorsun?' dedi.

Çita:

'Yalnızım ve kendi türümden arkadaşlar arıyorum.' dedi

'Bir aslan değilsin sen. Bacaklarına ve vücuduna bak! Bizden daha incesin. Ayaklarına bak! Köpek pençesine benziyor. Tırnaklarını biz kediler gibi tümüyle içine çekemiyorsun. Sen kedi değil, bir köpek gibisin. En iyisi koşmayı sürdür ve köpekleri bulmaya çalış.' dedi aslan.

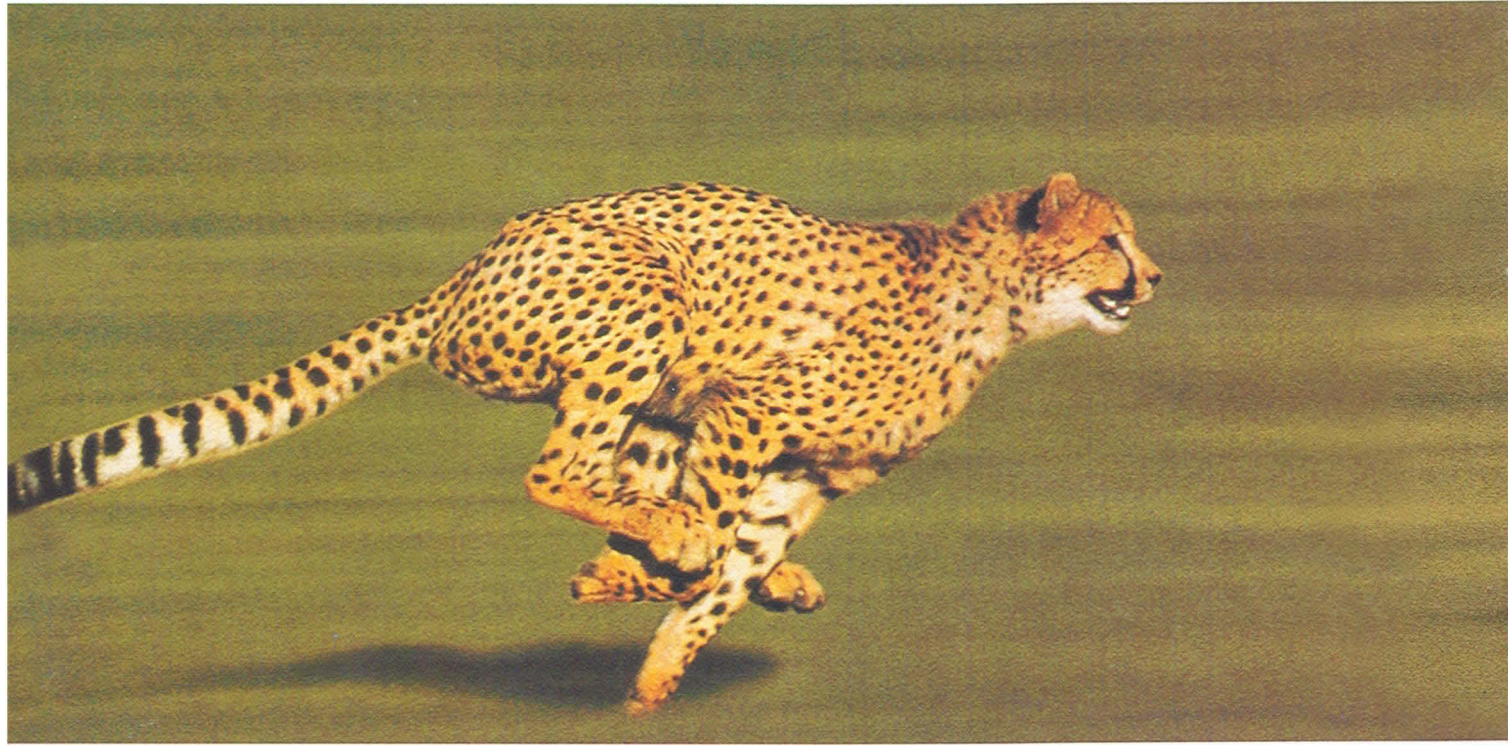
Çita başını indirdi, kuyruğunu düşürdü.

Cesareti kırılmıştı. Ama aramayı sürdürdü.

Günler geçti.

Bir gün, güneşte oynayan bir vahşi köpek sürüsüne rastladı. Çitayı gören köpekler

kızgınca havlamaya başladılar. Sürünün başı: 'Kimsin sen, ne istiyorsun?' dedi. Çita, tüm olanları anlattı. Köpekler kahkaha atar gibi havladılar. Dediler ki: 'Sen kesinlikle bir köpek değilsin. Şu yuvarlak kafana, kulaklarına; şu pürüzlü diline bak! Sen kedi gibisin. Kuyruğun, kedi kuyruğu gibi uzun.'

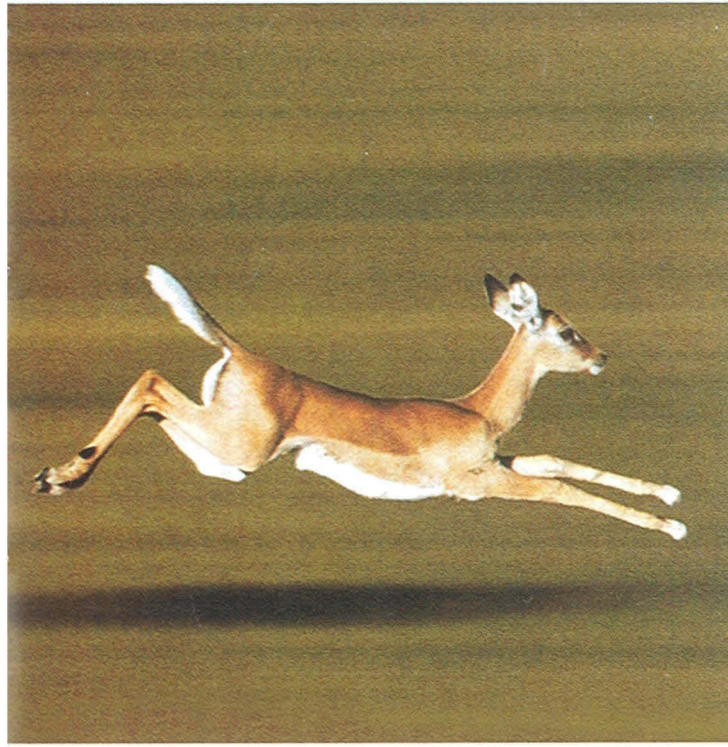
Sonra da çitayı kovaladılar ve kuyruğunu ısırdılar. Bu kez çitanın canı da yanmıştı. Çok hızlı koştu, çünkü iyice korkmuştu. Köpeklerden yeterince uzaklaşınca, büyük bir akasya ağacının altına uzandı. Çok üzgündü. Aslanların ve köpeklerin onu istemeyişlerini düşündükçe üzüntüsü daha da arttı. Çok yalnızdı. Sonunda ağlamaya başladı. Çita ağlarken yanına gelen zürafanın bile

farkına varmamıştı. Zürafa, büyük, kahverengi gözleriyle çitaya baktı ve ona: 'Neden ağlıyorsun?' diye sordu. Çita sulu gözlerle zürafaya baktı. Başına gelenleri anlattı. Daha sonra burnunu çekerek: 'Burada uzun zamandır ağlayarak oturuyorum. Şu yüzüme bak! Gözyaşları yüzümde siyah bir iz bıraktı.' dedi.

O sırada akasya ağacının yanından geçen bir kuş, çitayı gördü ve yanına kondu.

'Ben tüm dünyayı gezdim. Pek çok kedi gördüm. Ama, senin gibisini görmedim; sen gördüğüm en güzel ve eşsiz kedisin.' dedi. Söylence de adı geçen çita, gerçekten de yeryüzünde bulunan eşsiz hayvanlardan

birdir. Ama ne yazık ki sayısı günden güne azalıyor. Bugün tüm dünyada 12 000 kadar çita kaldığı düşünülüyor. Binlerce yıl önce yaşasaydınız Kuzey Amerika ve Asya'da da çita görebilirdiniz. Şimdiyse sadece Afrika ve Ortadoğu'da bulunuyorlar.

Çita, karada yaşayan hayvanların en hızlı koşanıdır. Çitanın en önemli özelliği kısa mesafede saatte 110 km hıza ulaşabilmesidir. Bu kadar hızlanabildiğinden avını daha kolay yakalayabilir. Yani hızı sayesinde karnını doyurabilir.

Çita diğer bütün kedilerin tersine, sabahları ve öğleden sonra avlanmayı seçer. Etobur olan çita, genellikle ceylan ve antilop avlayarak beslenir. Avlanırken, koşmaya başlamadan önce uzunca bir süre saklanır, çalılardan arkasından avını izler. Avına 10-20 metre kadar yaklaşınca koşmaya başlar. İki saniye sonra saatte 70 km hıza ulaşabilir. Bu motorlu araçlar için normaldir; ama bir canlı için inanılmaz bir ivmedir. Ortalama 20 saniye süren bir takipten sonra çita % 50 olasılıkla avını yakalar. Ancak nefes nefese kalır. Bu nedenle, eğer avını yakalarsa, onu mideye indirmeden önce 20-30 dakika dinlenmesi gerekir. Bu dinlenme sonunda bazen düş kırıklığına uğrayabilir. Çünkü çevrede yaşayan diğer etoburlar, örneğin sırtlan, leopar, aslan, hatta akbaba yakaladığı avı çalabilir.

Çita, avını izlerken rahatlıkla gizlenebileceği çayırlik alanlarda yaşar. Erkekler bazen gruplar halinde dolaşırlar; ama genellikle yalnız yaşarlar. Dişilerse yavrutlama dönemi dışında hep yalnızdırlar.

Dişi çita yaklaşık üç ay süren gebelik döneminin ardından 2-4 yavru doğurur. Yeni doğan yavru 300 gram ağırlıkta, 30 cm uzunluktadır. Doğada gizlenmelerini kolaylaştıran bir kürkle doğarlar. Yavru 1, ortamın görünüşüne çok iyi uyum sağlayan bu kürke karşın, çoğunlukla aslanlara av olurlar. Bu yüzden her 20 yavrudan yalnızca biri erişkinliğe ulaşabilir.

Yavru 1 altı haftalık olunca annelerini avda izleyecek olgunluğa erişirler. Altı aylıkken annelerinin yakaladığı av üzerinde avlanma oyunu oynarlar. Anneleri onları 18 aylık oluncaya kadar besler. 18 aydan sonra artık erişkin olan yavru 1 kendi besinlerini kendileri bulmak zorundadır.

Tuba Akoğlu

